

співробітництві. – К., 1985; Краткая история Болгарии: с древнейших времен до наших дней. – М., 1987; Национальный состав населения СССР: по данным Всесоюзной переписи населения 1989 года Госкомстат СССР. – М., 1991; Павленко В. В. Українсько-болгарські взаємини. 1918 – 1939. – К., 1995; Зовнішня політика України в умовах глобалізації: Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991 – 2003). – К., 2004.

В. В. Піскіжова.

БОЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ. Найстаріший в Європі вищий навчальний заклад, заснований 1088. Початок бере від Школи вільних мистецтв, де основними предметами навчання були граматики, красне писемство, складання юридичних документів. Першим відомим законодавчим актом, який гарантував університетові автономію і привілеї, стала хартія, видана 1158 імператором Священної Римської імперії Фрідріхом I Барбароссою. За прикладом і зразком Б.у. невдовзі почали відкриватися університети в інших містах Італії та за її межами.

У середині віки Б.у. перетворився на найбільший центр вивчення права, медицини, філософії, астрономії, мистецтв. Вже у 13 ст. кількість його студентів сягнула 10 тис. Поряд з італійцями на студії у Болонью масово приїздила молодь з багатьох країн, в тому числі з українських земель Великого князівства Литовського та Польщі. В університетських студентських списках 14–17 ст. імена українців часто позначалися з додаванням слів “Ruthenus”, “Roxolanus”, “Rossicus”. Після повернення з навчання на батьківщину вони обіймали посади у шкільництві, адміністративному апараті, війську.

У різні часи в Б.у. здобували освіту Т.Тассо, А.Дюрер, М.Коперник, К.Гольдони, інші європейські світила художньої літератури, мистецтва й науки. Тут проводили виклади й дослідження фундатор практичної медицини А.Парацельс, феноменальний знавець численних мов, кардинал Дж. Меццофанті, поет, один з перших нобелівських лауреатів Дж.Кардуччі. У Б.у. одержав звання доктора філософії і медицини українець Юрій Дрогобич (Котермак), який 1478–1482 там же читав лекції з астрономії, готував наукові праці, а 1481–1482 був обраний ректором. Чимало українських вихованців болонської “Альма матер” підтримували зв’язки з провідними діячами італійського наукового світу, зокрема з Г.Галілеєм, який певний час викладав у Б.у.

У 20 і 21 ст. університет продовжив традиційні стосунки з освітньо-науковими інституціями України (Києва, Харкова та ін.). 1971 пов’язана з Б.у. болонська Академія наук обрала своїм членом-кореспондентом визначного математика, академіка АН України Ю.О.Митропольського. Нині на факультетах університету набувають знання з різних галузей природничих та суспільно-гуманітарних наук близько 70 тис. студентів.

Літ.: Bersohn M. Polacy na Uniwersytecie Bolonskim w XVI i XVII w. – Kraków, 1890–1894, t. 1–2.; Голенищев–Кутузов И.Н. Гуманизм у восточных

славян (Украина и Белоруссия). – М., 1963; Нудьга Г. Перші магістри і доктори. Українські студенти в університетах Європи XIV – XVIII століть // Жовтень, 1982, №3; Pessina Longo H. Jurij Drogobyč, Georgius di Russia, rettore a Bologna nel XV secolo. – Bologna, 1988; Cazzola P. Russia–Bologna. Tre secoli di rapporti, incontri e viaggi. – Bologna, 1990; Ісаєвич Я.Д. Юрій Дрогобич. В кн.: Аксіоми для нащадків. Українські імена у світовій науці. – Львів, 1992.

М.М.Варварцев.

БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА, РЕСПУБЛІКА БОСНІЯ І ГЕРЦЕГОВИНА (Bosna i Hercegovina) – держава у південно-східній Європі (північно-західна частина Балканського півострова). Територія – 51,1 тис. км². Населення 3,8 млн осіб (2007): боснійці – 43,6 %, серби – 31,4 %, хорвати – 17,3 %. Найбільшою після перерахованих національних груп у Б. і Г. є боснійські українці (8,2 тис. осіб). Офіційні мови – боснійська, сербська, хорватська. Столиця – Сараєво. Грошова одиниця – динар.

У 6-7 ст. територія Б. і Г. була заселена слов'янами. У 12 ст. створено Боснійське князівство, до якого згодом увійшла територія Герцеговини. 1463 Боснію, а 1482 Герцеговину завоювала Османська імперія. Після герцеговинсько-боснійського національно-визвольного повстання 1875–78 та поразки Туреччини в російсько-турецькій війні 1877–1878 за рішенням Берлінського конгресу 1878 Австро-Угорщина отримала мандат на управління Б. і Г., а 1908 анексувала підмандатну територію. Під час колонізаційних заходів Австро-Угорщини 1890–1913 на територію Боснії переселили українців (бл. 10 тис. осіб), переважно із Галичини і в незначній кількості – із Закарпатської України. 1918 Б. і Г. увійшла до Королівства сербів, хорватів і словенців (з 1929 – Королівство Югославія). У роки Другої світової війни територію Б. і Г. 1941 захоплено гітлерівськими військами і включено до складу “Незалежної держави Хорватія”.

Під час війни багатьом українцям Б. і Г. довелося покинути країну через репресії за участь в українському легіоні при хорватській армії та боротьбу проти сербських “четників” і партизанів Й.-Б. Тіто. 1945–92 Б. і Г. входила до складу СФРЮ. Діяльність українців у Боснії координували Українська народна рада (1946), Союз українських товариств (1951), Регіональна українська рада у м. Баня–Лука (1965–68) і Регіональна рада народностей боснійської країни у Баня–Луці (1968–80), комітети при обштинних організаціях Соціалістичного союзу трудового народу Б. і Г. (1980–85), Координаційний комітет з питань міжнаціональних відносин при Міжобштинній конференції Соціалістичного союзу трудового народу в Баня–Луці (1989).

У квітні 1992 парламент Б. і Г., спираючись на результати референдуму (29 лютого – 1 березня 1992), проголосив її незалежність, однак серби Б. і Г., проігнорувавши референдум, зі свого боку проголосили Сербську республіку Боснія і Герцеговина у складі Югославії. У липні 1992 у Б. і Г. ство-